

Ifj. Sánta Ferenc 2014. november 17-én a Nemzet Művésze Díj kitüntetésben részesült. A díj átadására a Pesti Vigadóban került sor. Az esemény kapcsán egy korábbi interjúnkat idézzük a művész ellőtti tiszteletadásként is. Gratulálunk!

Ön szinte a hegedűvel jött a világra, hiszen az egyik leghíresebb hazai cigányzenész dinasztia tagja?

Kaposvárott születtem, apám híres zenekarvezető volt. A dinasztia negyedik zenész tagja vagyok. Az öcsém is hegedűs, gyakran játszunk együtt. Édesapám mindig arra törekedett, hogy komoly zenészt neveljen belőlem, hogy klasszikus zenét játsszam.

Édesanyám is neves zenész család leszármazottja. A Toki - Teknős család nagyon híres volt a maga idejében. Anyu egyszerű, szerény háziasszonyként élte le az életét, édesapámmal ellentétben, aki igazi bohém, vezetőtípus, zenekarvezető volt. De édesanyám is mindent megtett azért, hogy tanuljak.

7 éves koromban kezdtem el hegedülni, édesapám beíratott a helyi zeneiskolába. Tanárom Lehota Dezső akkor jött meg külföldről. Ő volt a kaposvári szimfonikus zenekar koncertmestere és engem is ebbe az irányba ösztönzött. Így történt, hogy 13 éves koromtól már a kaposvári szimfonikus zenekarban játszottam. Nagyon sokat kellett gyakorolnom, hogy ezt elérjem. Igazi komoly műveket játszottunk, emlékszem, amikor kimentem gyakorolni a konyhába, ahol édesanyám főzött, a megatottságtól mindig sírt. Még azt is tudom, mit gyakoroltam akkoriban: Mendelsohn Szentivánéji álom című darabját.

Hol tanult tovább?

Egy szakfelügyelő járt hozzánk Pécsről, amikor meghallgatott azt mondta, hogy külön vizsga nélkül felvesznek a pécsi zenei középiskolába. Ez óriási dolog volt! Így kerültem Pécsre, ahol eleinte egyedül laktam a kollégiumban. Nagyon hiányzott az otthoni környezet, a család, amikor a szüleim felhívtak mindannyian sírtunk. Drága szüleim nem hagyták, hogy elkallódjam, első dolguk az volt, hogy Pécsre cseréltek lakást.

A legszebb éveim ezek a gimnazista évek voltak, soha nem feledem, a mai napig tartjuk a kapcsolatot a volt osztálytársakkal. Sólyom László köztársasági elnök úr felesége is osztálytársam volt, egy padban is ültünk. Nemrégiben tartottuk a 40 éves osztálytalálkozót. A tanárom Tildi néni minden fortélyra megtanított. Már másodikban azt mondta, Feri neked zeneakadémiára kell menned. Igaz, hogy 16-17 éves koromban már versenyeket, de hogy felvegyenek sokkal többet kellett gyakorolnom. Imádtam focizni, a sport nagy csábítást jelentett, ezért a tanárnőm úgy döntött, hogy bezár egy terembe és addig ki nem enged, amíg azt a bizonyos penzumot le nem gyakorolom.

63-ban kerültem Budapestre, a Zeneművészeti Főiskolára. Elsőre sikerült. Tizenhatan felvételiztünk, abból két vidéki és két Budapesti diákot vettek föl, én hál! Istennek közöttük voltam.

Hogyan emlékszik vissza erre az időszakra?

A Budapest, a főiskola... egészen más volt, mint vidéken. Több roma zenésszel ismerkedtem meg, s kicsit más irányba terelődött a pályám is. Ez azt jelenti, hogy a vér nem válik vízzé, a cigányzene a vénámban van. A komolyzenei tanulmányok mellett cigányzenét is játszottam.

Másodéves hallgatóként már „oriztam”: Solti Károllyal, Kovács Apollóniával... Szerettem ezt a műfajt is, szerettem a közönséget, a pódiumot, ez a mai napig így van.

A mai fiatalokban, őszinte vagyok, az nem tetszik, hogy mindenki művésznek vallja magát. Prímások, csellóművész... akkor is, ha nem végeztek iskolát, azt sem tudják, hogy mi az hogy főiskola. Pedig ahhoz, hogy valaki művész legyen nagyon sokat kell tanulnia. Én akkoriban egyedüli cigány voltam a főiskolán, mint ilyen úttörő, duplán kellett teljesítenem, nehogy kitegyenek.

Házasság, család ?

A feleségemet már 66-ban megismertem, de csak 68-ban házasodtunk össze. Én 23 éves voltam akkor, a feleségem pedig húszéves. Ő is érettségizett, fel is vették a színiakadémiára, csak hát választania kellett vagy az akadémia, vagy én.

A kettő együtt nem ment?

Nem, több okból sem. Hogy néz ki, hogy egy cigány zenésznek színésznő legyen a felesége. Persze a mai világban minden előfordul, de a gyerekek nevelésével a későbbiek során nem lehetett volna összeegyeztetni. Rá hárult az a feladat, hogy a gyerekekből is művészt neveljen,

mert én nagyon sokat voltam külföldön. Most 42 éves házasok vagyunk és hál! Istennek nagyon szépen élünk.

Van egy lányom és egy fiam. A fiammal most 41 éves, ő is zeneakadémiát végzett. Több évig külföldön dolgozott, most a nemzeti filharmonikusoknál játszik, megbecsülik.

A lányomnak nehezebb volt, ő 2001-ben végzett zongoraművészként. Egy zongoristának pedig nehezebb munkát találnia.

A lányomnak a lánya most 15 éves, rendkívüli tehetség, jövőre jelentkezik a főiskolára. A fiamnak a lánya is hegedül.

Akkor a lányok viszik tovább a stafétát?

Nem, most hál! Istennek megszületett a fiú unokám, a trónörökös is, reméljük, hogy ő is zenész lesz hegedűs.

Mikor kapja kezébe a hegedűt ?

Már megkapta, még a bölcsőben. Nálunk ez tradíció!

Az Ön zenei pályája hogyan alakult?

A zeneakadémia elvégzése után az Operett Színházban, majd az Operában játszottam, de nem éreztem igazán jól magamat a zenekari árokban, azért döntöttem úgy, hogy ha lehetőség nyílik szólista, vagy zenekarvezető leszek.

Erre először külföldön nyílt lehetőségem. Játsoztam Göteborgban, majd Németországban a leghíresebb helyeken. Bejártam az egész világot, több földrészen volt koncertem.

Ha elmesélem az utolsó fél évet szinte hihetetlen, hogy hányszor voltam a levegőben. Tavaly kezdtem Japánban októberben-novemberben, majd Tel Aviv, aztán Dzsakarta, s Amerika következett. Utána Velencében játszottam, s ez csak egy fél éves program.

Milyen darabokat játszik?

Az a véleményem, hogy a sok standard cigány művek mellett klasszikusokat is kell játszani, olyan klasszikusokat, akik népszerűek mint például Bizet, Thais ... Olyan kollégákkal játszom, akik mind kiváló szólistái a hangszerüknek. Nagyon szeretem a klasszikus zenét, de a cigány zenét is, s néha-néha játszom jazzt is.

Bárhol lépünk fel, telt ház van. Különösen vidéken. Budapesten már nehezebb. De pl. volt egy koncertünk a MÜPA -ban telt ház volt, vagy a tavaszi fesztiválon annyian voltak, hogy nem volt elég az ülőhely, kinn is álltak. Igény tehát van, de sajnos nincs rá fedezet, nagyon nehéz itthon érvényesülni. Régen úgy hirdették Magyarországot, hogy paprikás, gulasch ... de ez a világ már elmúlt. Legutóbb Toni Curtis nevével reklámozták hazánkat. Hát itt kezdődnek a problémák. Lehet, hogy tudatosan sorvasztanak el mindent.

Van- e kapcsolata cigány közösséggel?

Különböző fórumokra hívnak, megteszem amit tudok. Két éve vagyok az FCÖ jószolgálati nagykövete, én képviselem az idősebb korosztályt, Karamell a fiatalokat. Különböző helyekre megyünk, szegény gyerekeknek gyűjtünk.

Ami a cigányság megítélését illet, úgy gondolom, hogy nem reális az a kép, ahogyan a többség rólunk vélekedik. Mindig a rosszabb oldalt mutatják, pedig vannak nagyon rendes tehetséges emberek is, őket kellene bemutatni.

Több lehetősége lett volna külföldön, miért maradt a nehézségek ellenére Magyarországon ?

Igen, több lehetőségem lett volna külföldön érvényesülni. Svédországban pl. azonnal kaptunk volna egy három szobás lakást, még fizetni sem kellett volna érte. Később Németországban lett volna ilyen lehetőség, de visszatartottak családi kötelék, itt voltak a szülők... Képtelenség egy országot csak úgy otthagyni, oda kell születni, bele kell nőni abba az adott környezetbe, hogy az ember otthon érezhesse magát. Magyarország az én hazám, az emberek szeretnek, ismernek, itt éltem...Nagyon jól esik, hogy amikor kimegyek az utcára mindenki ismer. Megszólítanak: „Hogy van Sánta úr?” - segítenek.

Mit szeretne még elérni ?

Szeretném megélni, hogy az unokáim főiskolára járjanak. Most fog elkészülni „Szól a hegedű” címmel egy olyan CD, melyen klasszikus zenét, cigány zenét és jazzt is játszom a 40 éves jubileum alkalmából. Az a tervem, hogy ezt a jubileumot egy szép koncerttel is megünneplem, neves énekesek közreműködésével.

Az orvos a testet gyógyítja, a cigányzenész pedig a lelket. Az én fogadalmam, hogy öregbítsem ennek a szép magyar cigányzenének a hírnevét, amit az egész világon kedvelnek. Szeretném ezzel is szolgálni a magyar kultúra ügyét.

(A beszélgetésre 2009-ben, a Príma Prímissima díj átadása kapcsán került sor.

http://www.echotv.hu/20100124_sorsfordito_talalkozasok.html